

Hausbau

09/10-20

 domprojekt
ZAGREB

VIESSMANN

KUĆE ZA
VIŠE GENERACIJA

zajedno, ali odvojeno uz potpuni komfor!

Razgovor s povodom:

Studio Atrij d.o.o.

Arhitekt Irfan Hadžiomerović

Za Fibran razgovor vodila: Tanja Herr, dipl. ing. arh.

Studio Atrij je osnovan prije tri godine, a Irfan ga je osnovao zajedno s kolegom Elvedinom Kajmakovićem. Irfan će za sebe reći da je kreativan, ali i racionalan, dok je Elvedin 200 % kreativac. Usprkos tome, u svemu sudjeluju ravnopravno, a iza njih je već nekoliko izvedenih objekata. Ponosni su, kaže, na suradnju s poznatim sarajevskim arhitektom Amirom Vukom Zecom, za kojeg rade, ali i puno i uče od njega...

Direktni povod za razgovor je obiteljska kuća koju su radili za mladog investitora, Haruna Lemeša, kome će nova kuća biti dom, ali će se u njoj smjestiti i radni prostor.

U zemlji meda, mlijeka i... kajmaka
Kao da je projektni zadatak našao inspiraciju u stihu pjesme koja kaže, „Mani se zemlje koja Bosne nema i čovjeka koji u kući drijema...“

U selu Gračanica, u neposrednoj okolini Visokog, gdje se na pitomim obroncima nižu tradicionalne kuće, naš je sugovornik projektirao jednu vrlo modernu kuću, koja je s ceste prizemnica, taman dovoljno velika za mladu obitelj, dok se u ukopanom dijelu nalazi pogon za preradu mlijeka i proizvodnju kajmaka. Gledano iz doline, iz sela, kuća otkriva pune dvije etaže: stambenu i radnu.

I prije ovog „novog normalnog“ rad od kuće je postao sve popularniji. Pri tome se najčešće misli na rad za računalom, no ovaj koncept je moguće primjeniti i na

puno više različitih djelatnosti.

Obiteljski obrt, koji tradiciju proizvodnje mlijeka i mliječnih prerađevina, pronosi već treću generaciju, šireći se, trebao je nove kapacitete. Osim potrebe za radnim prostorom, mlada generacija traži svoj životni prostor u kojem će stvoriti temelje budućeg života. Investitor Harun Lemeš (21) je na pragu samostalnog života, uz potporu obitelji došao do arhitekta kojem je dao nimalo lak zadatak.

Otac ima veliku parcelu, no obzirom da se bave poljoprivredom i stočarstvom, gdje je svaki kvadratni centimetar plodne

zemlje bitan, pozicija kuće je izabrana baš na nauzvišenjem dijelu parcele. Zemlja je tu sama po sebi neplodna, strma i blizu ceste i kao takva, najmanje interesantna za košnju trave ili za ispašu. I tako je pala odluka o poziciji kuće, čiji će dobar dio morati biti ukopan.

Time je dobiven niskoenergetski podrum, gdje je jedna cijela fasada u zemlji, a dvije bočne su jednom trećinom ukopane. Dakle, uštedilo se i na izradi fasade. U tom podrumskom dijelu je poslovni prostor visine 4 m, gdje je po projektu predviđena prerada mlijeka, koje će se

sa farme muznih krava dovoditi direktno na preradu i pakiranje. Za krave je ostala dovoljno velika livada za ispašu,dale je od objekta. Kako proizvodnja zahtijeva nadzor 24 sata, kako bi se postigla idealna kvaliteta sira i kajmaka, bilo je logično da se uz poslovni dio, u neposrednoj blizini napravi i stambeni dio.

Muke po arhitektu

Optimiziranjem prostora, tlocrt stambenog dijela projektiran je s minimumom izgubljenih površina za komunikacije (hodnike). Obzirom da je investitor vrlo mlađ – htio je modernu arhitekturu.

Arhitektova je prva zadaća bila pomiriti generacijsko razmimoilaženje ideja, jer je otac želio kuću s krovom, a sin kuću "bez krova". I ne samo to... otac bi gradio kuću za budućnost, s više prostora, a sin bi da mu je sad taman.

Tu je arhitekt imao ozbiljnu zadaću. Prvo, jedan od simbola moderne arhitekture, je **RAVAN KROV**.

Legenda kaže da su se nekad kuće i štale razlikovale po tome što su se kuće natkrivale krovom na 4 vode, a štale su dobivale jedonstavnije krovove, na dvije vode. I tako su stambene kuće i dan danas zadržale tradiciju krovova na četiri vode, toli-

ko karakterističnu za bosansko-hercegovačku arhitekuru.

No došlo je i novo vrijeme, u kojem se grade kuće bez krova – što je čest naziv za kuće s ravnim krovom. Fibranovo rješenje obrnutog ravnog krova, osim toplofisikalnih prednosti, nudi još jednu mogućnost. Jednom kad odluče proširiti prostor i dignuti kat, jednostavnije će biti nadozidati etažu na ravnom krovu, nego da se raskapa i ruši kosi krov. Toplofisaka izolacija obrnutog ravnog krova, može se upotrijebiti na krovu nove etaže i tako dolazimo na još jednu modernu temu: „Gradi štedljivo, za sadašnje potrebe, s mogućnošću ponovne upotrebe materijala.“ REcycle REuse REDuce – recikliraj, ponovo upotrijebi, smanji...

Trenutno ravni krov nudi da ga se iskoristi za više namjena. Montažnim se stopenicama može ugodno popeti na njega, i tako od krova, nastaje terasa s vidikom

na koju se može staviti roštilj, montažni bazen ili jednostavno uživati u pogledu na cijelu dolinu Gračanice.

U razgovoru s arhitektom otkrivamo da se prvi put susreo s obrnutim ravnim krovom još na fakultetu. Uz prednosti nad klasičnim krovom, najveći plus predstavlja zaštita hidrozolacije, koja se štiti od atmosferskih utjecaja, a time i od pranog stareњa uslijed temepraturnih promjena i utjecaja UV zraka.

No kad je krenuo s praksom, mladi se arhitekt susreo s otporom, ne samo investitora, nego i majstora. Da bi dobio posao, majstor će reći da sve zna i može, a kad posao krene, on okrene vodu na svoj mlin.

Problem s izvođačima radova

“Kod nas je problem što nemamo licenciranih izvođača, za svaki pojedini dio posla. Najgore je kad majstor, kaže „ja to mo-

gu“, a ne zna. Isto je i s projektantima... i tad se dolazi do problema kod ravnih krovova i kod svih ostalih. Na hotelu u Višokom, izveden je ravn obrnuti krov. Evo ima pet godina, objekt funkcioniра bez ikakvih problema. Izvođač je bio dobar, a investitor je iz Njemačke i odmah je to druga priča...

Prije nije kuću radio arhitekt, već je radio “paorski” majstor. Ljudi iz mjesta bi se okupili i raspravljali kako se gradi kuća... Onda dode majstor i kaže, ovako se gradi kuća: Eto ja bi tu dodao još jednu sobu i to je to. Nisu to samo prošla vremena, to je još uvijek često realnost s kojom se susrećemo u Bosni i Hercegovini. A sad smo mi arhitekti došli, pa tu ubacili neke konzole...

Spomenuo sam da dosta surađujemo sa Zecom (Amir Vuk), a s njim uvijek ima nekih anegdota. On kaže da je prije ta “mahala” imala duha, a sad smo mi došli,

IZRADA RAVNOG KROVA

Jednom odlučeno, s izvođačima koji su vješti u izradi ravnih krovova, na nosivu konstrukciju je izведен beton za pad (1). Budući da je krov projektiran po principu obrnutog ravnog krova, koji štedi materijal i vrijeme, na podlogu pripremljenu bitumenskom emulzijom, izvedena je bitumenska ljepenka u dva sloja. Krov je već time postao vodonepropusn, što je ispitano vodenom probom (2). Na ljepenku se direktno postavio FIBRANxps 300L u jednom sloju i na njega je položen filterski geotekstil (3). Na tako pripremljenu podlogu ugrađen je prani riječni šljunak kao balast (4) i (5).

kao arhitekti, hoćemo tu nešto uklopiti. Nekad se gradilo sporije, a danas zgrada nikne preko noći. Ne ide to tako...

Još je jedan problem što investitor i menjaju prostorne planove. Generalno problem BiH je što investitor pronađe načina da od P+2 napravi P+5 i onda se to napravi izvan kontesta, ne uklapa se u grad, u mahalu.

Susretao sam se s mlađim kolegama, govorim o svojoj generaciji (30-te), gdje mi je puno lakše objasniti stvari, da će to biti neki kvadrat, iskoristivi kvadrat... Ima dosta arhitekata koji su u prošlosti gradili moderno, radilo se lijepih objekata.

Danas je jedan od problema arhitekata, da nisu upoznati s novim materijalima. Trebali bi više poznavati materijale i specifirati ih po njihovim karakteristikama.

Arhitekti danas gledaju i na energetsku

učinkovitost, ali moraju i omogućiti da kuća diše. Govorim s aspekta izvođača, koji nastoji brzo zatvoriti objekt. Jednom kad se zatvori PVC prozorima, ostane taj objekt bolestan. Ljudi radi energetske učinkovitosti zanemaruju zdravlje. Stari su prozori imali propuh. Stare kuće, "ćerpićare" su disale, one su po meni najefikasniji objekti u neku ruku. Taj aspekt je možda bitan za modernu arhitekturu, i tu leži izazov za arhitekte.

Da se vratimo na „našu“ kuću u Graničici... Ekonomski aspekt utječe na formiranje obitelji, iz aspekta gradnje, sve je to povezano. Kompletna slika ovog našeg područja utječe i na građevinu i na obitelj... Teško je naći investitore, koji su voljni saslušati kompletну priču, što im se nudi, što napraviti. Puno je lakše kad se udrži više ljudi i kad se sasluša struka.

Jako je teško objasniti šta je to ravni krov. Ljudi obično nemaju percepciju. Mi koji smo u svijetu arhitekture svakodnevno, u kontaktu s novostima, stalno primjećujemo te stvari, a dosta ljudi, kad im objašnjavam, uopće ne primjećuju detalje objekta. Oni gledaju slike, travu, kako su ljudi obučeni na slici... Pa onda kad predložiš ravni krov, onda investitor totalno zanijemi u smislu, što je to, kako to izgleda, pa onda dok prođe proces uvjeravanja... da je to u redu, da je to moderno, da to ne predstavlja neki značajni finansijski trošak, da je energetski efikasno, da je dugotrajno. I onda na kraju valja uvjeriti majstora...

Arhitekt je kao roditelj, koji mora strpljivo i opetovano ukazivati i investitoru i izvođaču na poštovanje projekta.

Nama nedostaje aspekt kvalitetnog obrazovanja. Ako govorimo za Bosnu, imamo problem obrazovanja majstora. Imamo ljudi koji niti su zainteresirani za fakultet, a istovremeno se izgubio ovaj zanatski dio struke, na koji se gleda iz drugog kuta. Ako završiš zanat, nisi obrazovan. A jesи, itekako. Jedan stolar je umjetnik. Nedostaje i uloga roditelja da usmjeri djecu, da nije samo obrazovanje sjesti, naučiti i dobiti diplomu, već je to stjecanje znanja i da je dobar zidar, stvarno i obrazovan u tom području. Ako se odluči za taj poziv i radi ga s voljom, može više toga napraviti nego neki nezainteresirani diplomirani ekonomist ili arhitekt...

I na kraju je najbitnije da su svi u tom procesu zadovoljni. Kad se investitor, dolazeći u svoju kuću osjeća kao da je David Beckham.

POSJETITE NAŠU NOVU WEB STRANICU NA STAROJ ADRESI

fibran®

www.fibran.hr

ENERGIJSKIŠTIT.